

FAKULTETSOPPGAVE I EØS-RETT

JUS2111
Vår 2016

Antatt tidsbruk: Ca. 4 timer

Den 2. januar 2016 åpnet Peder Ås sjokolade- og godteriforretningen «Karius&Baktus» i Lillevik. I tillegg til vanlige sjokolade- og godterivarer førte butikken godterivarer i alle tenkelige utforminger. Varene var produsert i forskjellige EØS-land. Forretningen lå like ved Lillevik ungdomsskole, og omsetningen var deretter. Særlig gikk salget av sjokoladesigaretter og lakrispiper strålende. Dette skyldtes antakelig at Peder hadde spredt såkalte «flyers» om dem i nabolaget.

Ved tiltalebeslutning utferdiget av Politimesteren i Lillevik ble Peder Ås satt under tiltale for overtredelse av

- I. Lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader (tobakksskadeloven) § 17 første ledd, jf. § 42
Grunnlag er følgende forhold:
for i perioden 2. januar 2014 til 1. juni 2014 i sin forretning «Karius&Baktus» ved gjentatte anledninger å ha solgt lakrispiper, sjokoladesigaretter og lakrissnus til personer under 18 år.
- II. Tobakksskadeloven § 22 første ledd, jf. § 42
Grunnlag er følgende forhold:
for i perioden 2. januar 2014 til 1. juni 2014 ved flere anledninger å ha spredt reklame for sjokoladesigaretter og lakrispiper i form av såkalte «flyers».
- III. Tobakksskadeloven § 24 første ledd, jf. § 42
Grunnlag er følgende forhold:
for i perioden 2. januar 2014 til 1. juni 2014 i sin forretning «Karius&Baktus» hatt oppstilt lakrispiper, sjokoladesigaretter og lakrissnus på en slik måte at varene er synlige for så vel forbipasserende som kunder.

Peder Ås bestred ikke de faktiske forholdene, men gjorde gjeldende at tobakksskadeloven §§ 17 første ledd, 22 første ledd og 24 første ledd alle var i strid med forbudet i EØS-avtalen mot tiltak med tilsvarende virkning som kvantitative importrestriksjoner, gjennomført i norsk rett med EØS-loven § 1.

For så vidt gjaldt forbudet i tobakksskadeloven § 17, mente Peder at denne bestemmelsen i realiteten er et omsetningsforbud, siden svært få personer over 18 år er interessert i lakrispiper, sjokoladesigaretter og lakrissnus.

For så vidt gjaldt forbudet i tobakksskadeloven § 22, mente Peder at dette reklameforbudet klart favoriserer sjokolade- og lakrisprodukter med annen utforming enn tobakksvarene. Siden det ikke er noen produksjon av

sjokoladesigarett, lakrispiper eller lakrissnus i Norge, men atskillig produksjon av andre sjokolade- og lakrisvarer, kunne det etter Peders oppfatning overhodet ikke være tvil om at forbudet er et tiltak EØS-avtalen ikke tillater. De samme gjelder etter Peders oppfatning oppstillingsforbudet i tobaksskadeloven § 24. Peder mente også §§ 22 og 24 må ses i sammenheng, slik at dersom forbudet etter den ene bestemmelsen ikke er et tiltak med tilsvarende virkning som en kvantitativ importrestriksjon, må forbudet etter den andre være det. En vare man verken kan vise frem eller reklamere for, anførte Peder, er særlig vanskelig å få solgt der varen konkurrerer med godterivarer i annen utforming, som jo ikke er omfattet av slike forbud. Kan man ikke vise frem varen, må man derfor kunne reklamere for den, og omvendt.

Endelig påpekte Peder at det ikke foreligger undersøkelser som indikerer at ungdom som har spist sjokoladesigarett, lakrispiper eller lakrissnus har større tilbøyelighet til å begynne å røyke eller snuse enn annen ungdom.

Etter påtalemyndighetens oppfatning er ingen av bestemmelsene Peder er tiltalt for å ha brutt i strid med EØS-avtalen. Bestemmelsene skiller ikke mellom norskproduserte og importerte varer, og alle bestemmelsene regulerer forhold knyttet til selve salget av varene. Når dette er situasjonen, anførte påtalemyndigheten, spiller det ingen rolle at omsetningen av de aktuelle varene er mindre enn den ellers ville vært, eller at varer med de samme ingredienser i annen utforming, ikke er omfattet av forbudene.

Påtalemyndigheten gjorde videre gjeldende at selv om man skulle finne at et eller flere av de forbudene Peder er tiltalt for å ha brutt er å anse som et tiltak med tilsvarende virkning som kvantitative importrestriksjoner, kan forbudene begrunnes i ikke-økonomiske hensyn. Påtalemyndigheten var i og for seg ikke uenig med Peder i at det ikke foreligger noen undersøkelser som tilsier at de som spiser sjokoladesigarett, lakrispiper eller lakrissnus er mer tilbøyelige til å begynne med røyking eller snusing enn andre, men at det avgjørende er at det ikke kan utelukkes at det er en slik sammenheng. Når man tar i betraktning de omfattende helseskader som er forbundet med røyking og annen nikotinbruk, tilsier derfor hensynet til folkehelsen at de aktuelle forbudene i tobaksskadeloven, selv om de anses som tiltak med tilsvarende virkning som kvantitative importrestriksjoner, ikke er i strid med EØS-avtalen.

Endelig anførte påtalemyndigheten at siden de aktuelle bestemmelsene kom inn i tobaksskadeloven etter at EØS-avtalens hoveddel ble gjennomført i norsk rett, tilsier lex posterior-prinsippet – som innebærer at ny lov går foran eldre – at EØS-avtalens regler uansett må stå tilbake for tobaksskadelovens.

Herover forfattes en betenkning, hvor så vel prinsipale som subsidiære rettsspørsmål drøftes og avgjøres.